

Magdalena Urbaś

Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku

Pomorska edukacja na IV etapie kształcenia

Efektywność kształcenia ponadgimnazjalnego w województwie pozostaje w orbicie dużego zainteresowania lokalnych podmiotów. Do ich grona zaliczają się wojewódzkie i powiatowe jednostki samorządu terytorialnego oraz Kuratorium Oświaty. Jedną z odpowiedzi na potrzeby pomorskich interesariuszy są opracowania analityczne, w tym te przygotowywane przez jednostki doskonalenia nauczycieli. Taka była przyczyna powstania opracowania *Pomorska edukacja na III i IV etapie kształcenia*.

Niniejszy artykuł stanowi aktualizację i rozszerzenie spojrzenia na efektywność pomorskich szkół ponadgimnazjalnych zawartego w wyżej wymienionej publikacji¹.

Dla liceów ogólnokształcących rok 2015 był wyjątkowy z kilku względów. Był to pierwszy rok egzaminu w znowelizowanej formule (dla techników była to ostatnia edycja egzaminu w dotychczasowym kształcie). Rok 2015 był także pierwszym, w którym na opublikowane wskaźniki EWD szkół ponadgimnazjalnych nie wpływała efektywność kształcenia osiągnięta w pierwszym okresie trzyletnim (2010–2012).

Podjęto próbę odpowiedzi na pytanie: Czy w każdym powiecie uczeń ma szansę skorzystania z oferty liceum i technikum o co najmniej przeciętnej efektywności nauczania matematyki i języka polskiego?

Podobne pytanie towarzyszyło ubiegłorocznej analizie, jednak wcześniej rozpatrywane były szersze obszary (przedmioty matematyczno-przyrodnicze oraz humanistyczne łącznie). Tym razem spojrzenie skoncentrowano na dwóch wyodrębnionych obowiązkowych przedmiotach maturalnych (języku polskim i matematyce).

Uwzględniono wyniki egzaminów maturalnych w okresie trzyrocznikowym 2013–2015 oraz dane wieloletnie w okresie 2010–2015. Wykorzystano trzyrocznikowe wskaźniki edukacyjnej wartości dodanej (EWD) dla liceów ogólnokształcących i techników w województwie pomorskim udostępnione na stronie www.ewd.edu.pl.

W okresie trzyrocznikowym 2013–2015, podobnie jak to miało miejsce w okresie 2012–2014, w większości pomorskich powiatów funkcjonowały licea ogólnokształcące i technika o ponadprzeciętnej i przeciętnej efektywności w badanych obszarach.

Jednak w kilku pomorskich powiatach nie działało ani jedno liceum o przeciętym wskaźniku EWD dla języka polskiego oraz matematyki.

---

¹ M. Urbaś, *Pomorska edukacja na III i IV etapie kształcenia*. Materiały konferencyjne XXI KDE, Bydgoszcz 2015.

Uczniowie gimnazjów w tych powiatach mieli zatem ograniczoną ofertę edukacyjną. Analogiczna sytuacja dotyczy techników.

Na podstawie analizy wskaźników EWD możemy także wyłonić powiaty wymagające wsparcia w określonych obszarach:

- powiat nowodworski: w zakresie kształcenia polonistycznego i matematycznego (na jego terenie nie funkcjonuje liceum o co najmniej przeciętnych wskaźnikach EWD w zakresie języka polskiego i matematyki);
- powiaty kościerski i sztumski: w zakresie kształcenia matematycznego (brak liceów o co najmniej przeciętnym wskaźniku EWD dla matematyki);
- powiat gdański: w zakresie kształcenia matematycznego (na jego terenie nie funkcjonowało technikum o co najmniej przeciętnym wskaźniku EWD dla matematyki).
- Dwa z wymienionych powyżej powiatów zwracały na siebie uwagę już we wcześniejszym okresie trzyrocznikowym (2012–2014):
- powiat sztumski, jako wymagający wsparcia w obszarze kształcenia matematyczno-przyrodniczego (na terenie powiatu nie funkcjonowało liceum o co najmniej przeciętnych wskaźnikach EWD);
- powiat gdański, jako wymagający wsparcia w zakresie matematyczno-przyrodniczym (na terenie powiatu nie funkcjonowało technikum osiągające co najmniej przeciętne wskaźniki EWD).

Jako wymagające wsparcia wymieniane były także powiaty kartuski oraz malborski. W okresie trzyrocznikowym 2013–2015 na terenie tych powiatów występowały już jednak licea i technika osiągające przeciętne wskaźniki EWD we wszystkich obszarach (matematyki, przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, języka polskiego oraz przedmiotów humanistycznych).

Podobnie jak w okresie trzyrocznikowym 2012–2014, w niektórych powiatach występowały szkoły uzyskujące dodatnie wskaźniki EWD przy jednoczesnych niższych od przeciętnych wynikach egzaminów maturalnych. Zaslugują one na szczególną uwagę. Oznacza to, że także uczniowie o niższych niż przeciętna wynikach egzaminów gimnazjalnych mają szansę na ponadprzeciętne rozwijanie swoich umiejętności. Tego typu licea znajdują się w Gdańsku i w powiecie starogardzkim.

Aktualnie opublikowane są wskaźniki EWD dla liceów ogólnokształcących i techników z czterech okresów trzyrocznikowych: 2010–2012, 2011–2013, 2012–2014, 2013–2015. Dostępność tak bogatego zbioru informacji stwarza pokusę zrobienia prostych zestawień i porównań wartości średnich.

Dokonano takiego prostego zestawienia danych i porównania na poziomie województwa.

Tabela 1. Wyniki egzaminów maturalnych w pomorskich liceach ogólnokształcących

	Okres trzyrocznikowy / liczba szkół			
	2010–2012 148	2011–2013 146	2012–2014 143	2013–2015 140
Egzamin maturalny z matematyki				
Liczba wyników egzaminów	31 451	30 676	29 499	28 270
Średni wskaźnik EWD	-0,2	-0,3	-0,2	-0,2
Średni wynik	100,3	100,4	100,3	100,2
Egzamin maturalny z języka polskiego				
Liczba wyników egzaminów	31 459	30 687	29 506	28 282
Średni wskaźnik EWD	2,1	1,6	1,5	1,3
Średni wynik	101,0	100,6	100,4	100,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na stronie www.ewd.edu.pl.

Tabela 2. Wyniki egzaminów maturalnych w pomorskich technikach

	Okres trzyrocznikowy / liczba szkół			
	2010–2012 113	2011–2013 112	2012–2014 115	2013–2015 112
Egzamin maturalny z matematyki				
Liczba wyników egzaminów	17 335	17 229	17 061	16 405
Średni wskaźnik EWD	-0,3	-0,2	-0,2	-0,1
Średni wynik	100,6	100,4	100,4	100,2
Egzamin maturalny z języka polskiego				
Liczba wyników egzaminów	17 335	17 242	17 081	16 420
Średni wskaźnik EWD	1,9	1,0	1,2	1,5
Średni wynik	101,3	100,6	100,7	100,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na stronie www.ewd.edu.pl.

Gdy analizuje się wyniki zestawienia, do refleksji skłania widoczny spadek średniego wskaźnika EWD w obszarze egzaminu maturalnego z języka polskiego w liceach ogólnokształcących.

Wartości tego wskaźnika utrzymują się wciąż na poziomie wyższym względem krajowego, ulegają natomiast systematycznemu spadkowi (w okresach trzyrocznikowych: 2010–2012, 2011–2013, 2012–2014, 2013–2015 odpowiednio 2,1; 1,6; 1,5; 1,3).

Analizując odrębnie dane dla poszczególnych powiatów, napotykamy już jednak nieco inny obraz. Tylko w pojedynczych powiatach (miasto Gdynia – 16 liceów ogólnokształcących uwzględnionych w obliczeniu wskaźnika) odbija się obraz wojewódzki. W największym powiecie – mieście Gdańsku (36 uwzględnionych liceów) średni wskaźnik EWD wynosił: 2,5 (2010–2012); 2,3 (2011–2013); 1,9 (2012–2014); 2,2 (2013–2015).

Czy zatem widoczna w skali wojewódzkiej tendencja ma charakter przypadkowy i jest raczej artefaktem, wynikiem mieszczącym się w obszarze błędu pomiarowego? W tym celu należałoby przyjrzeć się historii wskaźników EWD poszczególnych szkół odrębnie, z uwzględnieniem górnych i dolnych granic przedziałów ufności. Takie działania może być elementem diagnoz na poziomie powiatu. Może pozwolić to na odpowiedź na rodzące się pytanie: **Czy mamy do czynienia ze spadającą efektywnością kształcenia polonistycznego w pomorskich liceach?**

W województwie pomorskim został położony nacisk na obszar kształcenia matematyczno-przyrodniczego. Jednym z działań było ustanowienie Roku Matematyki na Pomorzu (rok 2015). Także w wielu innych propozycjach adresowanych do pomorskich szkół punkt ciężkości znajduje się w obszarze kształcenia matematyczno-przyrodniczego. Przykładem jest przedsięwzięcie strategiczne województwa pomorskiego – projekty kompleksowego wsparcia szkół. W założeniach projektu i dokumentach stanowiących wytyczne dla projektodawców (jednostek samorządu terytorialnego) widoczne są podobne cele.

Reasumując – dążąc do poprawy efektów kształcenia matematyczno-przyrodniczego warto także trzymać rękę na pulsie pomorskiej humanistyki.

Warte zauważenia są pomysły na harmonijne rozwijanie umiejętności matematyczno-przyrodniczych i szeroko pojętej humanistyki. Idea ta obecna była w raporcie Ellen Hazelkorn z 2015 r.² przygotowanym na zlecenie Komisji Europejskiej. W tym dokumencie odnajdziemy zaproszenie do łączenia treści matematyczno-przyrodniczych ze sztuką. Przykładem pomorskiego działania realizującego tę ideę jest przygotowany przez Teatr Szekspirowski spektakl *Chemia w teatrze*.

---

² E. Hazelkorn, *Science Education for Responsible Citizenship*. European Commission, Luxembourg 2015.